neaptikta ankstyvesnės negu XIX a. žmonių veiklos pėdsakų. Analogiški rezultatai kalne tarp Olandų gatvės ir Šalo kalno bei šalia Gedulo namų.

"Gedimino kapo" aikštelės pietinės dalies šurfe Nr. 14, 2 m gylyje, aptikti 4 vyrų kapai. Jie palaidoti į lentiniuose karstuose, sukaltuose kaltinėmis vinimis, be įkapių, orientuoti galva į šiaurę. Kituose šurfuose ankstyvesnės nei XVII a. archeologinės medžiagos nerasta. Vakarinėje pusėje, viršutinėje terasoje, 30 cm nuo žemės paviršiaus aptikta brūkšniuotosios keramikos šukė. Deja, tai skurdoki duomenys platesnėms išvadoms.

Komunalinio ūkio užsakymu rekomenduotose vietose buvo kasami šurfai koncertinės estrados (Dainų slėnyje) aplinkoje. Kalno šlaite, kairėje tako į "Dinamo" stadioną pusėje, (Šurfe Nr. 1) aptikti penki vaikų kapai. Jie laidoti galvomis į pietvakarius, be įkapių, be karstų. Šurfe Nr. 3 po storu gelsvo smėlio sluoksniu, 3 m gylyje, aptiktas kultūrinis sluoksnis su XIV a. keramika. Šurfe Nr. 4 (2x1 m) aptiktas XIV a. kultūrinis sluoksnis, išskirti du jo horizontai su daugybe pelenų ir anglių. Aptikti du plūkto molio židiniai, stulpavietės.

Raimondas Šprainaitis

ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI KASINĖJIMAI KRAŽIUOSE

Du sezonus PRPI Klaipėdos skyriaus archeologai tyrė buvusios jėzuitų kolegijos teritoriją Kražiuose (Kelmės raj.) (pav. 17). 1988 m. buvo žvalgomi kolegijos bažnyčios vieta, esanti į pietus nuo išlikusio kolegijos korpuso. Tyrinėjimų metu paaiškėjo, kad geriausiai išsilaikė plotuose 18 ir 19 atidengti jos pietrytinės ir pietvakarinės sienų pamatai iš stambių netašytų akmenų, rištų kalkių skiediniu, prikaišiojant į tarpus plytgalių ar net puodšukių. Viršuti-

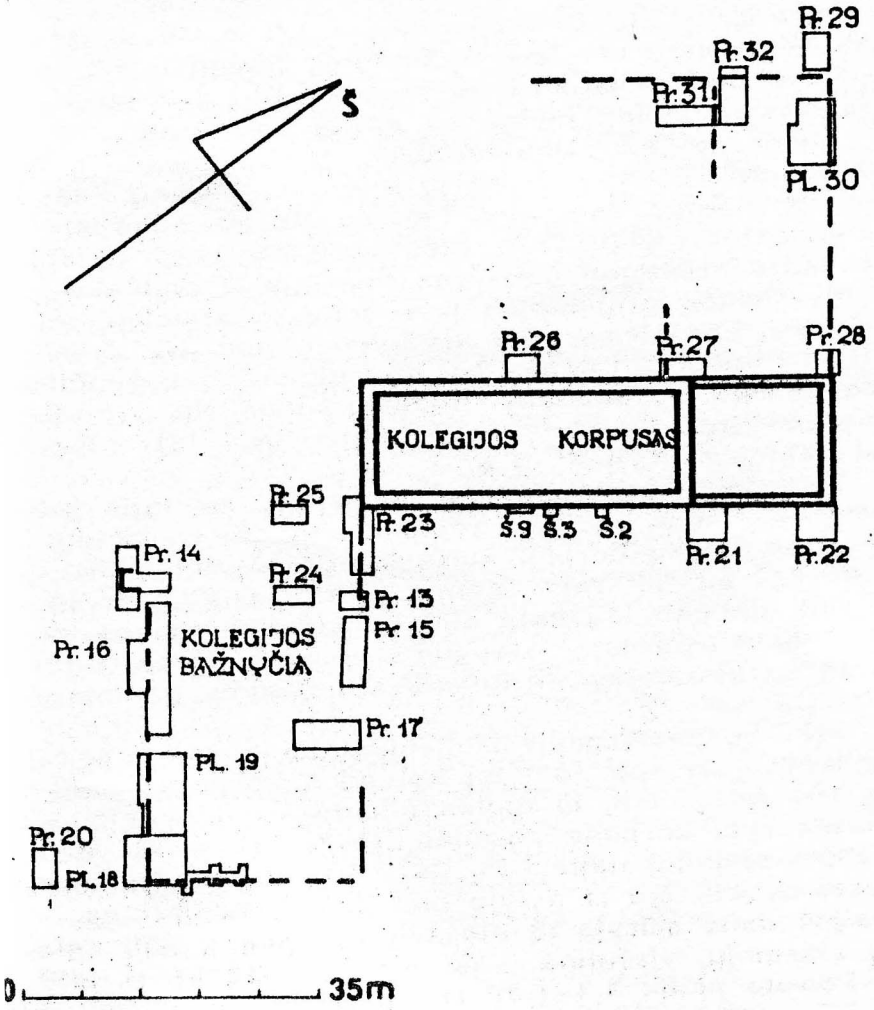

pav. Kražiai. Tyrinetos perkasos (Pr.) ir plotai (PL.)

nė jų dalis išlyginta plytomis. Pietvakarinės sienos pamatų plotis 2,8-3,3 m, storis - 1,2 m., pietinės - 4,4-4,7 m, o PL. 18 išpjovoje iki 1,8 m. Pr. 16 išliko tik pamato banketė. Bažnyčioje buvęs ir rūsys aptiktas prie pietvakarinės sienos (Pl.16), kurio grindims naudotos plytos su pirštų braukomis.

Žvalgant bažnyčios teritoriją, perkasose 16 ir 17 aptikta 18 kapų. Dalis jų suardyti. Mirusieji laidoti lentiniuose karstuose (kapas Nr. 7), aukštielninki, galva į pietryčius. (išskyrus kapus Nr. 1 ir 11, kurie orientuoti į šiaurės vakarus ir pietvakarius), rankos priglaustos prie šonų ar sudėtos ant krūtinės. Mirusiems įdėti kryželiai (kapai Nr. 6, 9, 12), medalikėlis (kapas Nr. 6), gintarinis rožančiu (kapas Nr. 7), juostinis žiedas (kapas Nr. 3), stilizuotos širdies formos segė (kapas Nr. 13). Kapai datuojami XVII-XVIII a.

Visuose tirtuose plotuose buvo 1-2 m storio griu venų sluoksnis, kuriame rasta profiliuotų ir grindų plytų, olandiškų čerpių, kurių gubriai žymėti stilizuo ta širdimi su "H" raide centre. Ištirtame 282 m^2 plo te surinkta daugiau kaip 400 buitinės keramikos, me talo, stiklo fragmentų. Dauguma jų buvo *ardant bažnyčią* susidariusiame griuvenų sluoksnyje, datuojami XVII-XIX a.

1989 m. žvalgomieji archeologiniai kasinėjimai koncentravosi apie išlikusį kolegijos korpusą. Ištirtas 191 m^2 plotas, iš dalies atidengti neišlikusio šiaurės rytų korpuso pamatai (Pr.28, 32 ir Pl. 30) ir rūsio skliauto dalis (Pl. 30). Pamato apačia pasiekta beveik 5,0 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Apatinė dalis mūryta iš stambių riedulių, jungtų kalkių skiediniu, viršutinė - iki 90 cm aukščio, iš plytų. Pamato plotis 1,4-1,55 m..

2,0 gylyje, perkasoje 30, aptiktos neišlikusio šiaurės vakarų korpuso plytų grindys. Vėliau ant jų buvo pastatytas neaiškios paskirties statinys iš plytų. Išlikęs jo aukštis - 60 cm. Dar vieno statinio iš plytų, rištų moliu, liekanos aptiktos 2,0-2,4 m gylyj plote 30. Plytos klotos ant griuvenų sluoksnio. Ša-

lia esančioje perkasoje 32, 2,06 m gylyje, aptikti molinės aslos pedsakai, Plytų su pirštų braukomis grindys atidengtos ir Pr. 27, esančioje prie šiaures vakarų korpuso sienos, 60 cm gylyje. Dar vienas plytų grindų fragmentas aptiktas Pl. 30, 40 cm gylyje.

Perkasoje 23 atidengta arkinio pamato iš plytų dalis. Jo ilgis 7,6 m, plotis - 0,7-1,2 m. Čia XVII a. statytas pastatas galu jungėsi prie išlikusio korpuso pietinės sienos (arčiau pietinio kampo). Kituose prie šios sienos kastuose šurfuose (2, 3, 9), 50-60 cm gylyje, atidengti iki 60 cm pločio smulkių lauko riedulių grindiniai.

Visos šios statybos ir rekonstrukcijos vyko XVI-XVIII a. Dalis jų pradėta griauti XIX a. pirmoje pusėje. Tai patvirtina perkasose 23 ir 26 ant pamatų rastos Rusijos 1811 m. varinės monetos. Plote 30, prie pamato, rasta 1737 m. auksinė Fridricho Vilhelmo moneta. Be monetų, surinkta gausi kolekcija puodyninių ir plokščiųjų koklių, buitinės keramikos, metalo ir stiklo dirbinių fragmentų, datuojamų XVI-XVIII a.

Dar trys šurfai ištirti Kražių gyvenvietėje.

Pirmasis - 3x3 m dydžio šurfas - ant parapijinės bažnyčios kalno, 54,5 m į pietus nuo varpinės pietinio kampo. Čia iki 3,2 m gylio buvo tik smėlio sluoksnis, kuriame rasta žmonių kaulų, puodšukių, geležinių vinių, žalvarinis žiedas, išplatintu viršumi ir užkeistais galais, bei žalvarinis medalikėlis. Visi radiniai datuojami XVI-XVIII a. 1,9 m gylyje atidengtas ir vaiko kapas. Mirusysis paguldytas galva į pietryčius mediniame karste, aukštielninkas. Rankos priglaustos prie šonų. Įkapių nerasta, todėl jį reikėtų datuoti XVII-XIX a.

Antrasis šurfas - kairiojoje Kražantės upelio pusėje, prie gyvenamojo namo Medeinos gatvėje Nr. 17. Šurfo dydis - 2x5 m. Rastas 1,4 m storio kultūrinis sluoksnis, surinkta XVII-XIX a. buitinės keramikos.

Trečiasis - iškastas prie Turgaus aikštės, neužstatytame sklype, 25 m į pietryčius nuo parduotuvės. Jo dydis - 2x5 m. Šurfe aptikti XVIII-XIX a. pastato pamatai ir grindinio dalis. 1,4 m gylyje pasiektas užburpėjusios žemės sluoksnis, kuriame rasta XVII a. radinių.